

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
**ІСТОРІЯ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-
СХІДНОЇ ЄВРОПИ ДОБИ
СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАНЬОГО
НОВОГО ЧАСУ**

Загальна інформація

Компонент освітньо-професійної програми	Обов'язковий
Кількість кредитів ECTS	4
Мова навчання	Українська
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма	Історія та археологія

Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти фахових компетентностей, пов'язаних із розумінням сутності магістральних процесів в історії країн Центрально-Східної Європи та застосуванням їх під час професійної діяльності.

Передумови вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни здобувач вищої освіти повинен мати базові знання з таких дисциплін: «Історія України», «Історія стародавньої Греції та Риму», «Історія країн Європи та Америки періоду середньовіччя та раннього нового часу».

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- ✓ властиві риси державотворчих процесів на Балканах упродовж VII–XIV ст.;
- ✓ етапи та особливості завоювання балканських народностей турками-османами, специфіку володарювання Порти в означений період;
- ✓ історію формування ранньофеодальних монархій в альпо-карпатській та балтійській зонах Центрально-Східної Європи за доби середньовіччя і раннього нового часу;

- ✓ умови перебування угорської та слов'янської народностей у складі Австрійської монархії;
- ✓ генезу трансформування політичної та соціально-економічної систем Польської Корони протягом XV–XVI ст.

уміти:

- ✓ визначати особливості наукового дослідження історії країн Центрально-Східної Європи у середні віки і ранній новий час;
- ✓ працювати з історичним картами та джерелами з історії країн Центрально-Східної Європи у VII–XVI ст.;
- ✓ характеризувати головні етапи становлення держав Центрально-Східної Європи;
- ✓ досліджувати соціально-економічний та культурно-духовний розвиток народів балтійської, альпо-карпатської та балканської зон європейського континенту протягом VII–XVI ст.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Державотворчі процеси на Балканах (VII–XVI ст.).

Тема 1–2. Візантійська імперія.

Основні риси розвитку ранньовізантійської держави (324–610): християнізація Римської імперії, доба переселення народів і христологічних суперечок, відбудова держави за Юстиніана та фіаско великих планів.

Боротьба за існування і відродження Візантійської держави (610–711). Війни з персами та аварами. Реформи Іраклія. Період арабського нашестя. Останні роки Іраклія. Констанс II. Врятування Константинополя та заснування нового ладу. Костянтин IV і Юстиніан II. Падіння династії Іраклідів.

Період іконоборчої кризи (711–843). Суперництво претендентів на трон. Іконоборство та війни з арабами. Лев III. Іконоборство і війни з болгарами. Костянтин V. Поразка руху іконоборців і відновлення культу ікон. Візантія і Карл Великий. Реформи Никона I, зовнішня загроза: Візантія і Крум. Повернення до іконоборства.

Період розквіту Візантійської імперії (843–1025). Епоха кодифікації права: Василій I і Лев VI. Війни з Болгарією. Епоха завоювань. Никифор Фока та Іоанн Цимісхій. Апогей візантійської могутності: Василій II.

Врядкування столичної чиновницької аристократії (1025–1081). Розпад візантійської державної системи в Середньовіччі.

Врядкування військової аристократії (1081–1204). Відбудова Візантійської імперії: Олексій I Комнин. Відновлення експансії імперії та перші невдачі: Іоанн II і Мануїл I. Андроник Комнин, спроба реакції. Крах імперії.

Латинське панування та реставрація Візантійської імперії (1204–1282). Формування нової системи держав. Злет і падіння Епіру. Піднесення Нікеї. Упередень реставрації. Відновлення могутності Візантії: Михаїл VIII.

Занепад Візантії. Кризові явища (1282–XIV ст.). Візантія як мала держава. Андроник II. Період громадянських воєн. Сербська гегемонія на Балканах.

Тема 3–4. **Формування слов'янських ранньофеодальних держав на Балканах.**

Перше Болгарське царство. Заселення слов'янами території Балканського півострова. Походження, розселення, основні заняття, суспільний устрій і вірування протоболгар. «Велика Булгарія» хана Кубрата. Переселення протоболгар на Балкани, взаємовідносини зі слов'янами та Візантійською імперією. Формування слов'янсько-болгарської держави. Внутрішня і зовнішня політика перших болгарських ханів. Християнізація за часів Бориса I, балансування між Римом і Константинополем. Етнічна та політична еволюція Болгарії до середини IX ст.

Болгарія в кінці IX – початку XI ст. «Золота доба» царювання Симеона. Зрушення в соціально-економічному та культурному розвитку. Територіальне розширення Болгарського царства. Болгаро-візантійські війни. Панівне становище Болгарії на Балканах. Проголошення незалежності болгарської церкви. Послаблення Болгарії у боротьбі з Візантією. Розпад держави Симеона.

Правління Петра. Відмова від політики Симеона, втрата територій. Внутрішні чвари, антивізантійські виступи. Повстання чотирьох комітатів і відмежування Західної Болгарії на чолі з Самуїлом. Прихід на Балкани русичів під проводом князя Святослава. Активізація завойовницьких походів ромеїв у Болгарію. Занепад Західної Болгарії після смерті Самуїла, суперництво за владу. Остаточне підкорення болгарських земель Візантією.

Сербська держава. Поява сербських племен на території Балкан. Відносини з Франкською та Візантійською імперіями. Перші осередки державності: Дукля (Зета), Рашка, Травунія, Захум'є. Особливості суспільно-політичної системи. Боротьба сербів проти Візантії і Болгарії. Формування держави Неманичів. Територіальне розширення Сербії за час правління Стефана Немані.

Проголошення Сербії королівством. Здобуття автокефалії сербською православною церквою. Переорієнтація із Заходу на Схід. Розквіт держави за часів Уроша. Послаблення централізації, поява сепаратистських тенденцій. Доба стабілізації Мілутина. Царство Стефана Душана. Адміністративно-територіальна структура. Кодифікація звичаєвого права («Законник»). Особливості соціально-економічного устрою. Становище церкви. Експансійна політика.

Ослаблення Сербської держави. Посилення ролі намісників. Феодальна боротьба між жупаном Ніколою і князем Лазарем. Перші набіги османів. Битва на Косовому полі 1389 р. Васальна залежність від Порту. Проголошення Сербської деспотовини. Правління Стефана Лазаровича. Відновлення економічного потенціалу.

Хорватське королівство Трпимировичів. Перші історичні відомості про хорватів. Заселення Далмації. Відносини з Римом і Візантією. Боротьба проти франкського війська. Визнання васальної залежності від Карла Великого. Повстання під проводом Людевіта Посавського. Внутрішня і зовнішня політика князя Томислава. Проголошення Хорватії королівством. Активізація дезінтеграційних тенденцій. Трансформування політичної системи, посилення

ролі банів. Правління Звонимира. Початок завойовницьких походів на хорватські землі угорських королів. Вхід Хорватії до складу Угорської корони. Крижевецька угода 1102 р.

Політичне та соціально-економічне становище Хорватського королівства під зверхністю Угорщини. Навала монгольського війська, період феодальної роздробленості. Відновлення угорського контролю.

Міста Далмації: географічне розташування, природно-кліматичні умови та особливості економічного розвитку, соціальна драбина. Становлення й специфіка муніципального управління, його трансформація в умовах впливу на Далмацію Венеції, Угорщини й Візантії; порівняння з допольською системою.

Осередки державності у словенців, чорногорців і боснійців. Поява слов'ян на землях Словенії. Утворення та розвиток двох осередків державності: Карантанія та Нижня Паннонія. Карантанія у складі держави «Само», активізація аварських походів. Вхід до складу Баварського князівства, процеси християнізації та феодалізації. Завоювання франками, зміна політичного статусу в імперії Карла Великого. Карантанія – складова Східнофранкської держави та Німецької імперії. Період феодальної роздробленості. Політична історія Нижньої Паннонії. Блатенське князівство, Правління Прибіни та Коцела. Втрата автономії. Боротьба за словацькі землі, встановлення контролю над ними представниками династії Габсбургів.

Перші державні утворення на території Чорногорії. Приєднання до держави македонського царя Самуїла. Відновлення незалежності. Боротьба проти Візантії. Активізація на Балканах представників Римської курії. Коронація Михайла. Створення католицького архієпископства. Загострення суперечностей між Дуклею і Рашкою за лідерство серед сербських земель. Втрата власної державності, перетворення на периферію Рашки (Сербії). Політичне становища Зети у складі держави Неманичів. Загострення внутрішньої ситуації. Посилення роду Црноєвичів. Збройні сутички з Венецією. Розподіл сфер впливу між Портою і Венецією.

Заселення слов'янами території Боснії і Герцеговини. Вхід до складу Сербської держави Чеслава. Боснія – арена боротьби між Угорщиною, Сербією і Хорватією. Приєднання Рами (область Боснії) до Угорщини. Становище боснійської бановини під зверхністю Візантії. Хрестовий похід угорців на терени Боснії. Монгольська навала. Вхід північних земель до Угорщини. Правління Стефана II Котромановича. Боснія за часів короля Твртко. Територіальне розширення держави. Конфронтація з Венецією та Угорщиною. Регіональне лідерство Боснії на Балканах. Занепад Боснійської держави. Джаковацька угода Дабіша 1393 р.

Албанські землі: природно-кліматичні умови, заселення, особливості господарювання населення, існування в умовах панування Візантії і Другого Болгарського царства.

Тема 5–6. **Завоювання Балкан турками-османами.**

Поява турок на Балканському півострові у середині XV ст. Завоювання Галліполіса та теренів Фракії, перший штурм Константинополя. Болгаро-

візантійська війна. Переговори про церковну унію та пошук союзників у боротьбі з османами. Битва біля Мариці, загарбання македонських земель.

Просування завойовників по болгарських землях. Ослаблення Другого Болгарського царства, невдалі спроби боротьби проти турок. Розпад болгарської держави, поступове підкорення її османами.

Флорентійський собор 1438–1439 рр. Заклики до організації хрестових походів проти турок, реалізація задуму у 1443–1444 рр. Становище Візантії напередодні завершального походу Мехмеда II. Оборона Константинополя. Падіння Візантійської імперії. Політична та культурно-духовна спадщина.

Ослаблення Сербської деспотовини. Володарювання Георгія Бранковича. Економічна і політична кризи. «Перше падіння Сербії». Формування антиосманської партії. Відновлення влади Бранковича. Перемоги турок на землях колишньої Візантійської імперії. Втрата Сербією незалежності у 1459 р.

Погіршення політичного і соціально-економічного становища Боснії. Феодальні міжусобиці. Виокремлення Герцеговини. Пошук королем Твєртком союзників, спроба формування антитурецької коаліції. Захоплення короля та воєвод у м. Ключ. Поневолення боснійських земель Туреччиною в 1463 р.

Зміцнення в Чорногорії позицій Венеції. Сербсько-венеціанський договір від 12 серпня 1423 р. Протиріччя за чорногорські землі між Венецією та Сербською деспотовиною. Правління Стефана Црноєвича. Завоювання турками м. Медун. Присяга чорногорців на вірність Венеції (6 вересня 1455 р.). Повернення м. Медун. Прихід до влади Івана Црноєвича, політична переорієнтація. Турецьке володарювання у 70–80-х рр. XV ст. Відновлення влади Івана Црноєвича. Децентралізація у 90-х роках, турецькі набіги, включення Чорногорії до Скадарського санджака.

Тема 7. Балканські народи під зверхністю Порти.

Етнополітичний механізм османського панування. Адміністративно-територіальний устрій. Центральна і місцева система управління. Судочинство. Політика ісламізації та насильницького переселення: історіографія проблеми. Помаки або торбеші: пошук місця у суспільстві. Статус православної церкви та її глави – патріарха. Конфесійно-юридична автономія православного населення.

Соціально-економічна політика. Наслідки османського завоювання. Військово-феодальна традиція господарювання. Форми землеволодіння і землекористування. Етнічний принцип оподаткування. Особливості сільськогосподарського виробництва. Міське життя. Галузі ремісництва. Формування цехового устрою. Внутрішня і зовнішня торгівля. Зміна торговельних шляхів.

Народно-визвольний рух та його форми. Причини визвольних змагань. Повстання місцевих феодалів і представників правлячих династій. Організація і діяльність гайдуцьких загонів. Участь балканських народів у війнах антитурецької коаліції.

Змістовий модуль 2. Політичний та соціально-економічний розвиток монархій балтійської й альпо-карпатської зон Центрально-Східної Європи упродовж IX – XVI ст.

Тема 1–2. Чеське та Польське королівства упродовж IX–XV ст.

Чеська держава. Дофеодальний період історії Чехії. «Держава» Само. Формування державності в Моравії. Князювання Моймира I. Німецька експансія на землі Великоморавського князівства. Укладення васального договору між Великою Моравією і Східнофранкським королівством. Правління Святополка. Територіальне розширення князівства, становлення системи управління, особливості типу держави. Політичне та культурне значення Великої Моравії.

Занепад Великоморавського князівства, виокремлення чеських і словацьких земель. Формування держави Пржемисловичів, її відносини з Східнофранкською імперією. Князювання Вацлава (921–935 рр.), концепція вічного «царства святого Вацлава». Ствердження Чехії на міжнародній арені, активізація зовнішньої політики. Трансформування системи управління, кодифікація перших юридичних норм у галузі цивільного та кримінального права. Спадковий статут Бржетіслава, запровадження принципу сеньйорату.

Чеське королівство у XIII ст.: політичний та соціально-економічний аспекти. Територіальне розширення країни. Вторгнення монгольських полчищ. Припинення правління роду Пржемисловичів. Зміцнення феодальних відносин, трансформування аграрного характеру економіки в аграрно-ремісницький, ствердження емфітевтичного права, поглиблення процесу соціальної диференціації. Розвиток чеських міст, складання системи місцевого самоврядування, формування станів.

Чеська корона за правління Карла IV. Посилення централізації, зміни в системі управління та правовому полі. Законник «Велична Кароліна». Економічне піднесення. Розвиток освіти, науки і культури.

Становлення трансформованого чеського суспільства. Політична консолідація за часів короля Іржі Подебрада. Відновлення економічного потенціалу. Польсько-угорське протистояння за чеські землі. Правління представника династії Ягеллонів. Зростання соціальної напруги. Небезпека турецької окупації.

Польське королівство. Давньопольські племена в додержавницький період. Ареал розселення, галузі господарської діяльності, звичаї і вірування. Формування князівської влади, початок інтеграційних процесів. Мешко I, особливості внутрішньої і зовнішньої політики. Завершення процесу об'єднання польських територій у складі єдиної держави. Правління Болеслава I Хороброго. Становлення центрального апарату, структурування вертикалі управління.

Польська централізована монархія: основні віхи політичного розвитку в XI–XII ст. Зміцнення позицій місцевих феодалів, перші ознаки відцентрових тенденцій. Статут Болеслава III Кривоустого. Юридичне оформлення феодальної роздробленості на Ленчицькому з'їзді 1180 р.

Боротьба за відновлення єдиної Польської держави. Об'єднання великопольських земель, Малої Польщі, Мазовії, Помор'я. Реформи Казимира III Великого. Запровадження нової адміністративно-територіальної системи. Кодифікація звичаєвого права. Трансформування судових інституцій. Військова і фінансова реформи. Розвиток сільського господарства, ремесла, торгівлі. Посилення національних традицій міського самоврядування.

Курс на політичну консолідацію з ВКЛ. Коротка історія формування князівства. Територіальне розширення за рахунок білоруських земель. Економічне і політичне становище білоруських земель під зверхністю Литви. Адміністративно-територіальний устрій. Система центрального і місцевого управління. Судочинство. Литовські Статути. Національна і конфесійна ситуація. Зміни в сільському господарстві. Розвиток ремесла, торгівлі. Міські поселення. Становлення місцевого самоврядування. Соціальна і народно-визвольна боротьба. Політичний розвиток Польщі наприкінці XIV – першій половині XV ст.

Польсько-угорська династична угода. Посилення шляхти. Кошицький привілей. Кревська унія 1385 р. Початок правління династії Ягеллонів. Польща на шляху станово-представницької монархії. Формування вального сейму і земських сеймиків. Нешавські статuti Казимира IV Ягеллончика.

Тема 3–4. Держави альпо-карпатської зони (Угорська монархія, Волооське та Молдавське князівства) протягом IX–XV ст.

Угорське королівство. Прихід на терени Центрально-Східної Європи кочових мадярських племен. Поява у Подунав'ї, завоювання слов'янських земель, падіння Великої Моравії. Асиміляційні процеси, запозичення слов'янського способу господарювання і суспільно-політичного устрою. Формування Угорського королівства в часи Гези та його сина Іштвана (Святого Стефана I). Централізація та християнізація. Боротьба з Чеським королівством за словацькі території. Приєднання словацьких земель до Угорського королівства. Суспільний устрій та ідеологія. Соціальні стосунки. Адміністративно-територіальні зміни, політика конфронтації та мирного співіснування. Зміцнення мадярської політичної культури.

Політичне та соціально-економічне становище Угорського королівства упродовж XIII–XIV ст. Адміністративно-територіальна організація. Угорська корона в умовах феодальної роздробленості. Відокремлення словацьких земель. Матуш Чак Тренчина. Монгольська навала, її наслідки. Посилення німецької колонізації. Економічний розвиток. Зміцнення феодальних господарств, форми землеволодіння, види ренти. Зміни в ремісництві і торгівлі, становище міст. Соціальна структура суспільства.

Угорська держава в XIV–XV ст. Вплив гуситського руху та протестантських течій. Формування громад. Поширення таборизму, діяльність «братиків». Ян Іскра. Пріоритетні галузі сільськогосподарського виробництва. Посилення експлуатації, антифеодальний рух. Особливості розвитку ремесла і торгівлі. Соціальні та національні проблеми міст. Економічна криза та відновлення народногосподарського потенціалу.

Опір османській експансії. Загарбницькі походи турок на угорські та словацьких землі.

Волоське та Молдавське князівства. Волощина у складі Першого Болгарського царства. Християнізація племен. Зовнішня загроза від нападів половців і печеніг. Формування воєдатів та кнезатів, поява і розвиток перших міст. Монгольська навала, набіги ногайців, входження частини земель до Другого Болгарського царства. Господарська стабілізація другої половини XIV ст., активізація торгівлі.

Перші набіги турок-османів. Налагодження дипломатичних стосунків із молдавським господарем та угорським королем. Визнання залежності від Порту, сплата данини.

Молдавські терени у складі Русі та Галицько-Волинської держави. Монгольська навала. Відвоювання молдавських територій Угорщиною. Проголошення в 1365 р. Молдавського князівства під зверхністю Угорської корони. Розширення володінь молдавського господаря. Переорієнтація на Польщу. Правління Олександра Доброго (1400–1432 рр.). Послаблення князівства, поява османської загрози.

Дунайські князівства у системі володінь Османської імперії. Фанаріоти.

Тема 5. Слов'янські та угорські землі у складі Австрійської держави (XVI ст.).

Територіальне зростання держави Габсбургів. Завойовницькі походи турок-османів на прикордонні угорські і словацькі землі. Питання про створення союзу держав із метою протистояння турецькій агресії. Підготовка угорського і чеського короля Людовіка II до відсічі османської навали. Битва при Мохаче у серпні 1526 р. Поразка станів, просування турок у глиб країни. Боротьба за чеські, угорські і словацькі землі між Фердинандом Габсбургом, Яношем Запольї та турецькими султанами. Турецько-австрійські війни, розмежування сфер впливу. Входження «Вузької» Хорватії до корони династії Габсбургів. Захоплення османами Словенії і Далмації.

Політика австрійської влади. Обмеження прав чехів. Конфлікти чеських станів із королем. Словацькі землі у складі монархії Габсбургів. Словаччина – арена боротьби між угорською шляхтою, Габсбургами і Портою: політичні та економічні наслідки. Османська навала. Переміщення міжетнічного мадяро-словацького кордону, загострення національних конфліктів.

Соціально-економічний розвиток підкорених земель. Економіка чеських і словацьких земель XV–XVI ст.: сільське господарство, ремесло, торгівля, міста. Соціально-економічне становище хорватських земель. Зміни в системі аграрних відносин, розвиток панщинної системи. Поглиблення соціальної диференціації. Особливості ремісничого виробництва. Внутрішня і зовнішня торгівля. Міста континентальної Хорватії (Славонії). Міські поселення Венеціанської Далмації. Антифеодальні і національно-визвольні рухи. Повстання 1573 р. під проводом Матія Губцема.

Народно-визвольні рухи. Причини, передумови, хід і наслідки чеського станового повстання 1547 р. Релігійна боротьба. Община «Чеських братів».

Загострення політичних та ідеологічних суперечностей наприкінці XVI – початку XVII ст.

Тема 6–7. Польська Корона: трансформування політичної та соціально-економічної систем (XV–XVI ст.)

«Шляхетська демократія»: формування і сутність. Дезінтеграційні процеси початку XVI ст. Правління Олександра I, Конституція 1505 р. Централізаторський курс Сигізмунда I Старого. Загострення відносин між шляхтою і польським королем Сигізмундом II Августом.

Велике князівство Литовське: політичний устрій, адміністративна реформа, система управління містами. Законотворчість – Литовські статuti 1529, 1566, 1588 рр. Конфесійна ситуація у ВКЛ. Поліконфесійність релігійно-культурного життя. Становище православних і діяльність братств. Результати напрацювань єзуїтських орденів.

Екзекуціоністський рух шляхти. Реалізація проєкту реформ екзекуціоністів. Люблінська унія і поява на політичній арені Речі Посполитої. Наслідки Люблінської унії для Литви та Білорусії. Зміни в політичному, і національному становищі. Загострення конфесійних проблем.

Період безкоролів'я. Обрання на польський трон представника французької династії Валуа. «Генріхові артикули» 1573 р. Політична криза. Правління Стефана Баторія – спроба відновити рівновагу між королем і шляхтою. Здобутки внутрішньої і зовнішньої політики. Польща за часів Сигізмунда III Ваза. Брестська унія та її сприйняття поліконфесійним населенням Речі Посполитої. Реформація і Контрреформація.

Особливості соціально-економічного розвитку у XVI ст. Запровадження фільварково-панщинної форми організації сільськогосподарського виробництва. Еволюція соціального статусу селянства, майнова диференціація. Активізація торгівлі, розширення ринків збуту продукції сільського господарства і ремесла.

Форми та методи навчання

Форми та методи навчання – у процесі проведення навчальних занять (лекційних і практичних) передбачено застосовувати такі методи:

- проблемний;
- проблемно-пошуковий;
- дослідницький;
- інтерактивні методи навчання.

Контроль навчальних досягнень

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль – усне і письмове опитування; індивідуальні завдання; реферати; презентації виконаних завдань; написання есе.

Підсумковий контроль – іспит.

Критерії оцінювання навчальних досягнень:

а) робота на лекційному занятті	до 1 балів;
б) робота на практичному занятті	до 4 балів;
в) самостійна робота	до 9 балів;
г) іспит	до 25 балів

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 4 бали – здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та міцні знання, упевнено ними оперує, робить узагальнення, розуміється на історіографічній оцінці досліджуваної проблеми; 3 бали – відповідь містить незначні неточності; 2–1 бал – здобувач вищої освіти поверхово відтворює засвоєний матеріал, виступаючи, допускає суттєві неточності, не здатний відповісти на додаткові запитання.

Орієнтовний розподіл балів за видами робіт:

52 % – робота на практичних заняттях;

14 % – робота на лекціях;

9 % – самостійна робота;

25 % – іспит.

Політика курсу

Учасники освітнього процесу керуються нормативними документами та відповідними Положеннями, затвердженими в НУЧК.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (презентації, есе, реферати тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання пропущених занять або завдань самостійної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, працевлаштування тощо). Відвідування аудиторних занять є бажаним. Теми пропущених занять здобувач вищої освіти опрацьовує самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» (Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1LBczFimbiTyDU90wxxRhwJaHojnGgZ8x/view>). У процесі навчання вимагається: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного і підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); вказання посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела матеріалів. Забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Здобувач вищої освіти має право:

- безперешкодно висловлювати власну точку зору у письмовій чи усній формі за умови достовірної наукової аргументації;
- ініціювати дискусії та виносити на загальне обговорення контроверсійні оцінки обговорюваних проблем;
- ставити запитання до доповідачів на семінарських заняттях, доповнювати й уточнювати їхні відповіді;
- пропонувати власні варіації виконання самостійної роботи;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу (у разі відсутності через хворобу або поважну причину – надати підтверджувальну довідку);
- не запізнюватися, мати належний зовнішній вигляд; під час занять не користуватися мобільним телефоном;
- старанно готуватися до семінарів; відпрацьовувати пропущені практичні заняття у визначений викладачем час;
- старости груп повинні контролювати своєчасне забезпечення семінарського заняття засобами для презентації (при потребі).
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Матеріально-технічне забезпечення

Для організації освітнього процесу використовується комп'ютерна техніка, мультимедійні проектори та методичні матеріали.

Інформаційні ресурси

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.
2. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. Київ: Дух і літера, 2005. 512 с.
3. Дейвіс Н. Боже ігрище. Історія Польщі. Київ: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ». 2008.
4. Зінько О., Калитко С., Кравчук О., Поп І. Нариси історії Чехії. Вінниця, 2017.
5. Цольнер Е. Історія Австрії. Львів, 2001.
6. Чорній В. Історія Болгарії. Львів, 2007.

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Шара Любов Миколаївна
Науковий ступінь, вчене	Кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин.

звання, посада	
Комунікація	Е-mail: ljuba_che@ukr.net Телефон: +38-099-52-57-558
Посилання на дисципліну в системах дистанційного навчання	Платформа Moodle: https://moodle.chnpu.edu.ua/course/view.php?id=3485 Конференція Zoom: https://us05web.zoom.us/j/2229757009?pwd=dW1SdlF3SlovajJyeHRTNGkwMXFOQT09 Ідентифікатор конференції: 222 975 7009. Код доступу: 1frdFG
Консультації	Вівторок 11.30–12.30 (304 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах Moodle, ZOOM, Google Classroom, Google Meet).